

A ZÖLD SZAKÁLLÚ KIRÁLY FIA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy zöld szakállú király, aki hadainak élén háborúzni ment idegen országba. Amikor útra kelt, azzal búcsúzott el feleségétől, hogy néhány hét múltával bizonyára otthon lesz megint. A háborúzás azonban egyre messzibbre elvitte hazulról, távoli idegen országokba, s nemcsak hetek, de bizony hónapok is, esztendő is teltek, míg végre befejezhette a háborút, s elindulhatott hazafelé.

Egy este, amikor csapataival letáborozott egy erdő szélén, nagyon megszomjazott ám a király, s lehasalt a patak partjára, hogy a kristálytisza, hűvös hegyi vízből nagyot igyék. De alig kortyantott kettőt, amikor egyszerre csak elkapta valami a szakállá végít, s nagyot rántott rajta. Nagy, szőrös kezet látott maga alatt a vízben, az húzta a szakállát lefelé.

– Ereszd el a szakállamat! – kiáltotta alá mérgesen a király. – Akárki is vagy, ereszd el a szakállamat tüstént!

Azonban ahelyett, hogy elengedte volna, a szőrös, nagy kéz egyre alább húzta a király fejét a szakállánál fogva. Már az orra is a vízben volt egészen, s azt hitte, hogy odanyuvad hamar, amikor alatta a vízben megszólalt egy mély hang.

– Én a vizek királya vagyok. Ha nekem adod azt, ami a palotádban van, de nem tudsz róla, elengedem a szakálladat!

– Mi lehet ott, amiről nem tudok? – csodálkozott a király.

– Ne törődj te azzal – felelte a hang odalént –, csak ígérd meg, hogy nekem adod, bármi is legyen az, s elengedlek tüstént.

Mit tehetett a zöld szakállú király egyebet? Hogy megmentse az életét, megígérte, hogy ami a palotájában van, de ő nem tud róla, azt viheti a Vizek Királya, amikor akarja. Erre aztán a szőrös kéz elengedte a szakállát, s folytathatta útját hazafelé.

Egész úton azon tűnődött azonban, hogy mi lehet a palotájában olyasmi, amiről nem tud?

Hát, ahogy hazaér, jön elébe a felesége lefele a nagy márványlepcsőn, s kézen fogva vezet egy szép, ügyes fiúcskát.

– Isten hozta, édes uram, csak hogy hazatért már! – esett a nyakába a királyné asszony. – Mégcsak a kisfiát sem láthatta mindeddig, hiszen fél évre rá született, hogy háborúba indult! Isten hozta hát idehaza!

Tátva maradt a szája a zöld szakállú királynak, amikor a kisfiára bámult. Ez volt hát, amiről nem tudott, s amit odaígért látatlanban a Vízikirálynak. El is szomorodott nyomban. Hát még a felesége! Siralomra változott az öröm. Gyászba öltözött a palota, gyászolt az ország.

De aztán teltek a napok, s a Vízikirály nem jelentkezett, hogy beváltsa az adott szót.

– Talán csak tréfálkozott – mondta a királyné, reménykedve –, vagy talán megfeledkezett róla!

Úgy látszott, hogy a királyné asszonynak volt igaza. Teltek a napok, hetek, hónapok, és semmi se történt. Rendre abbahagyta a gyászolást az ország, s ahogy teltek az évek, mindenki meg is feledkezett a Vízikirályról, még maga a zöld szakállú király is. A királyfi daliás fiatal legénnyé növekedett, akiben örömét lelte mindenki. Már-már azon kezdtek gondolkodni, hogy hol keressenek számára megfelelő feleséget, amikor egyszerre csak haragos, fekete fellegek tornyosultak a palota fölé, dörgött az ég, villámok csattogtak, megeredt a zápor, s a záporosó mélyéből megszólalt egy mély hang:

– Eljöttem azért, amivel tartozol nekem! Fiadat akarom!

Megrémült a zöld szakállú király, megrémült a királyné rettentően.

– Gyere, tárgyaljuk meg a dolgot – javasolta a zöld szakállú király –, valahogy csak megegyezhetünk. Kaphatsz aranyat, ezüstöt, amit kívánsz!

– Nekem csak az kell, amit ígértél! – dörgött alá a viharból a Vízikirály hangja.

– Döntsön akkor párviadal! – kiáltotta kétségbeesetten a zöld szakállú király.

– Állj ki velem egy szál kardra, ha legyőzöl, ölj meg, csak a fiamat hagyd élni! Dördülő kacaj volt a felelet. Megremegtek a palota falai.

– Egyenlővé teszem országodat a földdel, ha ígéretedet megszeged! – ordított alá a Vízikirály. – Elmosom palotádat, ledöntöm városaidat, vízbe ölöm népedet! A királyfi odalépett atyja elé.

– Ne essék pusztulás az országra miattam – mondta –, megyek én magamtól, s holtomig szolgálom a Vízikirályt, ha kell.

Azzal elbúcsúzott zokogó anyjától, könnyező apjától, s bátran kilépett a palota ajtaján a dühöngő viharba. A következő pillanatban egy szélroham elkapta, s eltűnt szem elől a fekete fellegek között. Elült az orkán nyomban, kisütött a nap is, azonban a király s a királyné gyászára nem volt orvosság. Búslakodtak szegények nappal és éjszaka egyetlen gyermekük sorsán.

Ezalatt a Vízikirály forgószele vitte, vitte a királyfit hegyek, völgyek felett, egyenesen a Vízikirály palotája elé.

– Királyfi voltál – mordult rá a Vízikirály haragosan –, most disznópásztor leszel!

Azzal odatette a királyfit disznót őrizni.

A disznólegelő aljában volt egy kicsi patak, s hát, ahogy egy délután ott sétál a disznópásztor-királyfi a gyeppen turkáló malacok mögött, mit lát az egyik fűzfabokron? Egy gyönyörű szép csipkeruhát. Minden csipkéje tiszta aranyból volt! Nézdegél erre, nézdegél arra, hogy ugyan bizony, kié lehetne ez a szépséges ruha, de nem lát egy lelket sem, sehol. Csupán hét aranykacsát feredni a patak vizében. Fogja hát a királyfi az aranycsipke-ruhát, összehajtogatja szépen, s a tarisznnyába

teszi. Aztán csak lépked erre, lépked arra, a disznók megett.

Múlik az idő, alászáll a nap is. A királyfi is készül hazafelé a disznókkal, amikor egyszerre csak nagy lárma támad ám odalént a pataknál. Hápognak az aranykacsák, verdesik szárnyukkal a vizet! Szalad a királyfi, hogy megnézze, mi a baj. Alig ér azonban a patakhoz, szárnyra kerekedik hat aranykacsa nagy ijedelemmel, s elrepülnek, Isten tudja, hová. Csak a hetedik maradt ott a vízen. Fordul erre, fordul arra, csapkod a szárnyával, de nem tud fölrepülni. Begázol hát a királyfi a patakba, hogy megnézze, mi baja az aranykacsának. De uram bocsá', alig ér a közelibe, egyszerre csak átbucskázik az aranykacsa a fején, és egy gyönyörűszép, csóré leányzóvá változik ott, a patak vizében.

– Add ide a ruhámat! Add ide a ruhámat! – kérleli esedezve. – Ott van a tarisznyádban!

– Ha csókot adsz érte! – mondja a királyfi.

Mit tehetett egyebet a leány, csókot adott a királyfinak a ruháért. Olyan édes volt ám a csókja, mint a méz. Meg is dobbant a királyfi szíve tőle.

– Akárki is vagy, szépséges hajadon – mondta a királyfi –, vagy te leszel a feleségem, vagy soha senki!

– Lennék én szívesen, disznópásztor-királyfi – felelte a leány –, csakhogyn én vagyok a Vízikirály egyetlen leánya, s édesapám bizony fejedet véteti, ha megtudja, hogy mi történt közöttünk. Hanem ide figyelj – mondta, s lehúzott ujjáról egy kicsi aranygyűrűt –, vedd ezt a gyűrűt, tedd a kisujjadra. Aztán menj apámhoz, és kérd a kezemet tőle. Haragjában bármit is kívánjon tőled, te csak vállalkozz a próbatételre. Mikor aztán magadra maradsz, fordíts egyet ezen a gyűrűn, s én méhecske formájában ott leszek nyomban az ablaknál. Csak nyisd ki az ablakot, és bármi legyen is a feladat, amit apám kíván tőled, én majd megoldom valahogy.

Azzal magára kapta az aranycsipkés ruhát, s pillanat alatt úgy eltűnt, mintha soha ott se lett volna. Ha nem lett volna a királyfi ujján a kicsi karikagyűrű, bizony azt hitte volna, hogy álmódott.

Másnap reggel aztán, miután kihajtotta a disznókat a legelőre, fölment a palotába, s odaállt a Vízikirály trónusa elé.

– Na, mi a baj? – mordult rá a Vízikirály barátságtalanul.

– Nincs nekem semmi bajom – felelte a királyfi –, mindössze azért vagyok itt, hogy feleségül kérjem Felségedtől a szépséges királykisasszonyt!

– Az én lányomat? – szörnyedt el a Vízikirály. – Feleségül adjam a lányomat egy disznópásztornak?

– Ha hazaenged Felséged, király leszek én is – mondta a királyfi –, s feleségem királyné!

– Van benned bátorság, azt látom – nézett reá bosszúsan a Vízikirály –, beszélni is tudsz. Lássuk hát, mennyi benned az ész, meg az ügyesség! Három

próbát kell kiállnod. Ha megállod azokat, viheted a leányomat. Ha nem, halállal sújtalak vakmerőségedért. Válassz tehát: vállalod a próbatételt, avagy visszamégy disznópásztornak életed végéig?

– Egy életem, egy halálom – felelte a királyfi –, Felséged lánya nélkül amúgy sem érne semmit az élet! Kezdjünk hát hozzá a próbatételhez!

– Úgy legyen hát, ahogy akarod – bölintott a Vízikirály gonosz nevetéssel, azzal bevitte a királyfit a palota egyik szobájába, elébe tett egy káposztalevelet, és azt mondta:

– Ha nem csinálsz nekem ebből holnap reggelre egy darutollas kalapot, készülj halálodra!

Azzal otthagya a megdöbbszent királyfit, s rázárta az ajtót.

Alig maradt magára szegény feje a káposztalevéllal, fordított is egyet a gyűrűn nyomban. Kint az ablak üvegén döngicsélni kezdett egy méhecske.

– Engedj be, szerelmem, engedj be!

A királyfi kinyitotta az ablakot. Egyet bucskázott a kicsi méhecske, és átváltozott tüstént szépséges királykisasszonnyá.

– Jaj, édes szerelmem – sóhajtott a királyfi –, olyasmit kíván tőlem az apád, amit lehetetlen megtenni. Hogyan csinálhatnék én ebből a káposztalevélből darutollas kalapot?

– Ennyi az egész? – nevetett a királykisasszony. – Hol az a káposztalevél? Kezébe vette, reá lehelt háromszor, s hát csodák csodája: olyan darutollas kalap lett belőle, hogy ritkította párját!

Csókolóztak, szerelmeskedtek a fiatalok még egy darabig, aztán a szép királykisasszony méhecskévé változott újra, és kirepült az ablakon.

Másnap reggel jött a Vízikirály nagy, döngő léptekkel, nyitotta az ajtót, de bizony legyökerezett a lába a küszöbön, amikor meglátta a darutollas kalapot. Nézte, forgatta, csóválta a fejét.

– Hát, az első próbát megálltad – ismerte be végül is rosszkedvűen –, na de lássuk, hogyan állod meg a másodikat!

Azzal odalökött a királyfi elé egy másik káposztalevelet.

– Csinálj nekem ebből holnap reggelre ezüstsarkantyút – parancsolta –, mert ha nem, halálnak halálával halsz meg!

Azzal rázárta újra az ajtót. A királyfi gyorsan fordított egyet az ujján lévő gyűrűn.

– Engedj be, szerelmem, engedj be! – döngicsélt hamarosan a méhecske odakint.

A királyfi kinyitotta az ablakot, s a méhecske átváltozott nyomban a szépséges királykisasszonnyá. Mikor meghallotta, hogy mit kívánt az apja, csak pattintott egyet az ujjával, s a káposztalevél átváltozott azon nyomban csillogó ezüstsarkantyúvá.

Dühöngött ám másnap reggel a Vízikirály, amikor meglátta az ezüstsarkantyút. Haragjában hozatott egy vödör vizet, s rákiáltott a királyfira: – Csinálj nekem ebből holnap reggelre százholdas gyümölcsöskertet, s legyen a fákon alma is, körtve is, szilva is, mert ha nem, szörnyű halállal halsz meg! Azzal rázárta újra az ajtót.

Megjött a méhecske, királyleánnyá változott, de mikor megtudta, hogy mi a harmadik próba, szomorúan rázta meg a fejét.

– Bizony, itt még én sem tudok segíteni – mondta –, nem marad más hátra, édes szerelmem, meg kell szökjünk! Fordíts kettőt az ujjadon lévő gyűrűn, s vadgalambbá változol. Vadgalambbá változom én is, és tovaszállunk, amilyen gyorsan csak tudunk!

Alig mondta ki a szavakat, vadgalambbá változott máris. A királyfi se volt rest, fordított kettőt a gyűrűn, s vadgalambbá változott ő is. Azzal kiröptek a nyitott ablakon.

Szálltak, szálltak egymás mellett a királyfi országa felé. De még messzire se jutottak, mikor egyszerre csak nagy szél támadt mögöttük.

– Szélcselédét küldi utánunk apám! – ijedt meg a királykisasszony. – Gyere, húzódjunk meg egy sűrű bokorban.

Behúzódtak hát egy sűrű bokorba. Éppen idejében, mert jött a szél, suhogtatta a fákat, fújta a homokot, kereste a menekülők nyomát. Hiába keresett azonban, nem lelte meg őket, s végül is hazatért gazdájához.

– Felséges uram – jelentette a szélcseléd a Vízikirálynak –, hiába kerestem, nyomukra se leltem! Mindössze két szerelmes vadgalambot láttam egy bokorba bújva!

– Óh, te ostoba cseléd! – mérgelődött a Vízikirály. – Ők voltak azok! Vihar szolgám, eredj hát te utánok. Élve, vagy halva, de visszahozd őket!

Nyargalt hát a vihar a menekülők után. Jó messzire voltak már azok, amikor egyszerre csak villámlani kezdett mögöttük.

– Apám-uram viharszolgája nyargal ám mögöttünk – ijedt meg a királykisasszony. – Csak úgy menekülhetünk meg, édes szerelmem, ha én szivárvánnyá változom, te pedig napsugárrá. Fordítsd meg ujjadon háromszor a gyűrűt!

Úgy is történt. A szép királykisasszony szivárványos kapuvá változott, a királyfi pedig aranyos napsugárrá. A szivárványkapu előtt megtorpant a vihar, nem mert továbbmenni. Hazatért urához.

Akkorát ordított a Vízikirály, hogy megremegett a világ négy sarka is belé.

– Ostoba szolga! Hát túljárt a leányom a te eszedén is! Na, majd én magam megyek utánok!

Azzal felkapta villámait, megtöltötte tarisznyáját záporosővel, mennydörgéssel, s eredt utánok, mint a fergeteg. Már majdnem odahaza voltak,

amikor utolérte őket. A távolban látszott is már a zöld szakállú király palotája.

– Jaj, édes szerelmem, apám maga jön most – ijedt meg a királykisasszony, amikor meghallotta az első mennydörgést –, nem tudom, hogy sikerül-e, de egy valamit még megpróbálhatunk. Én patakká változom gyorsan, te pedig, szerelmem, változz rákká! Apám megismer majd, s amikor lehajol hozzád, kapaszkodj az orrába minden erőddel, s el ne ereszd, bármi történik is! Gyorsan, mielőtt késő! A következő pillanatban kicsi patakká változott a királykisasszony, a királyfi pedig rákká.

– Aha! – mennydörgött rájuk a Vízikirály –, engem nem csaptok ám be!

Azzal leugrott orkán-paripájáról, s odalépett a kicsi patakhoz.

– Változz kavicská, s a zsebembe teszek! – parancsolt lányára a Vízikirály.

– Hajolj közelebb, nem hallom, mit mondasz – felelte a királykisasszony a patak vizéből.

A király közelebb hajolt hozzá.

– Változz kavicská! – parancsolta.

– Még mindig nem hallom, hajolj közelebb! – felelte a patak.

Lehajolt a Vízikirály még jobban. Orra majdnem a vizet érte már. Abban a pillanatban a rákká változott királyfi elkapta ollójával a Vízikirály nagy, görbe orrát, s beleakaszkodott minden erejével.

– Hé! Ereszd el az orromat! Ereszd el tüstént! – ordított a Vízikirály.

De bizony a rák nem eresztette el, hanem még jobban belecsimpaszkodott.

Fájt a Vízikirály orra kegyetlenül.

– Adok neked aranyat, ezüstöt, ha elengeded az orromat! – rimánkodott.

– Nem kell nekem se aranyad, se ezüstöd – felelte a rák –, csak a leányod kezét kívánom!

– Legyen hát a tied! – mordult föl a Vízikirály. – Patakban kaptam el apád szakállát, patakban kaptad el érte az orromat. Nem tartozunk hát egymásnak semmivel!

De a rák még mindig nem eresztette el a Vízikirály orrát.

– El nem engedlek addig, míg áldásodat nem adod!

De erre már elnevette magát a Vízikirály.

– Makacs legény vagy, hallod-e? – mondta nevetve. – Emberére lelt benned a leányom! Megkapjátok hát áldásomat is, úgy legyen!

Szavát is állta a Vízikirály. Olyan lakodalmat csaptak, hogy záporosó helyett tokaji bor szakadt az égből is. A zöld szakállú király örömeiben egész királyságát átadta a fiának, s ő maga pedig olyan barátságba keveredett a Vízikirályal, hogy attól kezdve együtt járták a világot szélteben, hosszában. A fiatalok pedig boldogan éltek, s nagy-nagy szerelemben, amíg csak meg nem haltak.